

סתמא דמתניתין, ומחלוקת בברייתא — מאי?

אמר ליה: הלכה כסתם.

מחלוקת במתניתין וסתמא בברייתא — מאי?

אמר ליה:

וכי רבי לא שנאה כמשנה סתומה, לפי שלא רצה להכריע כך להלכה — רבי חייא, שהוא תלמידו של רבי, מניין לו שכך היא ההלכה עד שסתמה בברייתא ללא מחלוקת!?

אמר ליה רבי נחום לרבי אבהו: והא תנן במסכת כלים [יג ח]:

כלי טמא שבטל ממנו שם כלי אינו מטמא עוד.

מסרק של פשתן, שעשוי לסירוק הפשתן, שניטלו שיניו, ונשתיירו בו שתים שינים, יש עדיין שימוש בשתי השינים שנותרו בו כדי לסרוק בו את הפשתן, והן טמאות.

ואם נשארה במסרק שן אחת בלבד, המחוברת למסרק, שאין בה כל שימוש של כלי — הרי היא טהורה.

ובולן, כל השינים שניטלו מהמסרק, כשהן אחת אחת בפני עצמן, ואינן תחובות במסרק, ויש בהן שימוש של כלי, כגון לנקר בהן את פי הנר מהלכלוך המצטבר בו, הרי הן טמאות.

ואם היה המסרק של צמר, שהיה עשוי לסירוק צמר, שניטלו שיניו אחת מבינתים, שמכל שלש שינים סמוכות, ניטלה השן

האמצעית מתוך שתי השינים אשר משני צידיה — טהור המסרק, לפי שאינו ראוי עוד לסרוק בו את הצמר.

נשתיירו בו במסרק הצמר ג' שינים במקום אחד — טמא.

ואם היתה השן החיצונה הרחבה של המסרק אחת מהן, משלש השינים שנשתיירו במסרק — הרי הוא טהור, לפי שהשן החיצונה הרחבה אינה ראויה לסרוק בה.

ניטלו ב' שינים ועשאן למלקט, למלקחיים — טמאות.

ניטלה שן אחת, והתקינה לנר, לנקר בה את הלכלוך המצטבר בפה הנר, או למיתוח, לפרוש בגד למותחו, שתוקעים בו סיכות או שינים חדות, הרי היא טמאה.

וקיימא לן, דאין הלכה כאותה משנה, למרות שהיא סתם משנה!?

אמר ליה רבי אבהו: בר מינה דהיא! הבא ראיה ממקום אחר, חוץ ממשנה זו!

שאינן ממשנה זו ראיה, היות דרבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו: משנה זו — אינה משנה!

מאי טעמא היא אינה משנה?

אמר רב הונא בר מנחם משמיה דרב אידי בריה דרב איקא: משום דקשיא במשנה זו רישא לפיפא.

דקתני ברישא של המשנה הזאת: מסרק של צמר שניטלו שיניו אחת מבינתים — טהור.

הא נשתיירו בו שתים שינים במקום אחד —

טמא.

ומאידך, **אימא סיפא**: היתה שן אחת שניטלה, והתקינה לנר או למיתוח — **טמאה**.

ומוכח מכאן, שרק אם התקינה, לשן שניטלה, לשימוש אחר, **אין**, רק אז היא ממשיכה להקרא כלי והיא טמאה.

אבל אם **לא התקינה** לשימוש אחר, היא **לא** ממשיכה לטמא, לפי שבטל מעליה שם כלי.

והרי המשנה סותרת עצמה, ולכן אינה משנה.

אמר אביי: ומאי קושיא היא זאת?

דלמא יש לחלק בין המקרים, ולומר:

הא שאין השן צריכה תיקון כדי להמשיך ולטמא, מדובר שנוטל לשינים **בקתייהו**, יחד עם חלק מקת העץ של המסרק, כך שיש לשן בית יד לאחיזה בקת העץ, ויש לה שימוש גם אם לא התקינה לשימוש אחר.

הא שהשן צריכה תיקון לשימוש אחר, מדובר שנוטל לשינים כשלעצמן, **בלא קתייהו**, שאז אם לא מתקינן לשימוש אחר, אין להן שימוש של כלי.

וכמו כן **אמר רב פפא** לתרץ, על ידי חילוק נוסף: ומאי קושיא?

ודלמא, **הא בשן קטינתא**, קטנה, שאם לא התקינה לשימוש אחר אין לה שימוש ואינה כלי.

הא באלמתא, שן עבות, שאינה צריכה תיקון, ואפילו אינו מתקינן לה בית יד היא ראויה לשימוש כמות שהיא.

ומתרצת הגמרא: **אלא**, לכן אין פוסקים

והדר תני בהמשך המשנה: **נשתיירו בו ג' שינים — טמא**.

ויש לדייק: דוקא אם נשתיירו במסרק ג' שינים, **אין**, רק אז הוא טמא.

אבל אם נשאר בו **שתיים** שינים סמוכות הוא **לא** טמא.

ונמצא שהסיפא סותרת את הרישא, וכיון שהיא משנה שיש לתקנה, היא אינה משנה להביא ממנה ראיה.

ופרכינן: ומאי קושיא היא מהרישא לסיפא?

דלמא, אולי יתכן לחלק, ולומר:

הא, ששינינו במשנה שאם יש שתי שינים סמוכות ראוי לטרוק במסרק שכזה, מדובר בשינים הנמצאות **בגוייתא**, במרכז המזרק, מול בית היד של המסרק, הנמצא במרכז המסרק, וכך יכול הסורק לסרוק באמצעות שתי שינים סמוכות שנותרו במסרק.

ואילו **הא** ששינינו שצריך שלש שינים סמוכות, הוא בשינים הנמצאות **בברייתא**, בצד, לכיוון של ראש המסרק, ואינם מכוונות מול בית היד של המסרק, וקשה לסרוק עמהן, ולכן רק אם נשאר שם שלש שינים סמוכות, יש תועלת במסרק הזה.

אלא מהבא יש לנו לומר שמשנה זו אינה משנה:

דקתני בה: **וכולן שניטלו אחת אחת בפני עצמן — טמאות**.

ואע"ג דלא התקינה את השן לשימוש אחר, עדיין היא טמאה, שלא בטל מעליה שם כלי.

הלכה כאותה משנה, על אף שהיא כן משנה:

משום דמסיימי בה דווקני, המדקדקים בלשון המשנה מסיימים בה: זו דברי רבי שמעון. אבל חכמים חולקים עליו.

ואם כן, אין זו סתם משנה, ולכן אין הלכה כמותה.

שלח רבי חייא בר אבין שתי הלכות:

א. **מארסין תוך ג',** כי אין צורך בהבחנה לאירוסין, **וכן** ראיתי את מנהג החכמים, שעושים מעשה לארס תוך שלשה חדשים.

ב. **וכן** [וכך] היה רבי אלעזר מלמדנו משום רבי חנינא הגדול כיצד למנות את שלשת החדשים להבחנה, להתיר נישואין:

רוכו של החודש הראשון, ורוכו של החודש השלישי, והחודש האמצעי שלם.

אמימר שרא התיר ליארס ביום התשעים.

אמר ליה רב אשי לאמימר: והא רב ושמואל, דאמרי תרוייהו: צריכה להמתין ג', חדשים, חוץ מיום שמת בו וחוץ מיום שנתארסה בו?!

ומשנינן: **ההוא — לענין המתנה של מינקת, איתמר!**

דרב ושמואל דאמרי תרוייהו: צריכה להמתין כ"ד חודש, חוץ מיום שנולד בו, וחוץ מיום שנתארסה בו.

אבל בהמתנת שלשה חדשים של הבחנה, מותר כבר ביום התשעים עצמו.

ופרכינן: **והא ההוא דעבד פעודת אירוסין ביום תשעים, ואפסדיה רבא לפעודתיה! משום שאסור לארס ביום התשעים, אלא רק ביום התשעים ואחד.**

ומשנינן: **ההיא — פעודת נשואין הואי.**

והלכתא: מינקת צריכה להמתין כ"ד חודש מלאים, חוץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו.

וכל אשה, שאינה מינקת, צריכה להמתין ג' חדשים מלאים, חוץ מיום שמת בו וחוץ מיום שנתארסה בו.

שנינו במשמה: **בי יוסי** אומר כל הנשים יתארסו, חוץ מן האלמנה, מפני האיכול.

אמר רב חסדא: יש לנו לתמוה על דברי רבי יוסי, שהרי קל וחומר הוא:

ומה במקום שאסור לכבס מחמת אבלות, בשבוע שחל בו תשעה באב, בכל זאת מותר ליארס בו, היות ואירוסין אינם נחשבים לשמחה.

מקום שמותר לכבס, בתוך שלשים לאבלות — **אינו דין שמותר ליארס אז!**

ומבארת הגמרא: **מאי היא?**

דתנן: שבת שבוע שחל תשעה באב בתוכה — אסור לספר ולכבס.

וביום חמישי מותר, מפני כבוד השבת.

ותניא: קודם הזמן הזה, קודם לתשעה באב [והניחה עתה הגמרא שמדובר בשבוע שחל בו תשעה באב], העם ממעטין בעסקיהם מלישא ומליתן, מלבנות ולנטוע.

ומארסין, אבל לא כונסין, ואין עושין סעודת אירוסין.

ומכח דברי המשנה זאת, טען רב חסדא כנגד דברי רבי יוסי, שיש לדרוש בקל וחומר מהאבלות על חורבן הבית, שיהיה מותר לארס תוך שלשים.

ומשנינן כי תניא [תנן] הדיא משנה, שמותר לארס קודם תשעה באב, אין זה מדובר בשבוע שחל בו אב, שאסור לכבס בו, כי בשבוע זה אסור גם לארס בו.

אלא בקודם דקודם. בשבוע שלפני השבוע שחל בו אב, שמותר לארס בו, ואז מותר גם לכבס בו.

ובטל הקל וחומר של רב חסדא.

אמר רבא, והרי "קודם דקודם" שבוע שחל בו תשעה באב, נמי יש לדרוש ממנו קל וחומר:

ומה במקום שאסור לישא וליתן — מותר ליארס.

תוך שלשים, שהוא מקום שמותר לישא וליתן — אינו דין שמותר ליארס!

ומשנינן: לא תימא דרבי יוסי אומר: כל הנשים יתארסו.

אלא אימא: כל הנשים ינשאו, חוץ מן האלמנה, מפני האיבול, לפי שיש שמחה בנישואין, ובזמן האיבול היא אסורה בשמחה.

מג-ב והוינן בה: וכי לית ליה לרבי יוסי את הצורך להבחין בין זרע הבעל הראשון לזרע הבעל השני?

ומשנינן: איבעית אימא אכן רבי יוסי לית ליה, אין הוא חושש להבחנה!

ואיבעית אימא: לעולם אית ליה לרבי יוסי שיש צורך בהבחנה.

ואימא הכי: רבי יוסי אומר: כל ארופות גרושות — ינשאו. שבהן אין צורך להבחנה. חוץ מן הארוסות האלמנות, מפני האיבול.

ופרכינן: אי הכי, היינו מה שאמר רבי יהודה!

שגם הוא מתיר לארוסה גרושה להנשא מיד, ובארוסה אלמנה גם הוא מודה שלא תנשא מיד מחמת האיבול, שהרי נישואין שמחה הם.

ומשנינן: איכא בינייהו, נשואה — אם מותר לה ליארס מיד.

רבי יהודה סבר: נשואה מותרת ליארס מיד, לפי שלא גזר על אירוסין משום נישואין.

ורבי יוסי סבר: נשואה אסורה ליארס.

וכך אמר רבי יוסי: כל הגרושות מן האירוסין ינשאו מיד.

כי אין הגירושין איבול, ואין צורך בהבחנה בגרושה מן האירוסין, שהרי לא התעברה מהארוס.

ואין רבי יוסי גוזר על ארוסה משום נשואה.

אבל על הנשואות שהתגרשו, ויש חשש שהן מעוברות, עליהן גזר רבי יוסי שאפילו לא יתארסו, כי אם נתיר להן להתארס יש לחשוש שיבואו להנשא, וזה אסור כי צריך אז הבחנה.